

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

9 martie 2023 *

„Trimitere preliminară – Fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun – Directiva 2014/40/UE – Etichetare și ambalare – Articolul 2 punctul 40 – Noțiunea de «introducere pe piață» – Articolul 8 alineatul (3) – Avertismentele de sănătate pe care trebuie să le prezinte fiecare pachet unitar și orice ambalaj exterior – Interdicția ascunderii – Distribuitor automat de produse din tutun – Pachete de țigări invizibile din exterior”

În cauza C-356/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), prin decizia din 24 februarie 2022, primită de Curte la 2 iunie 2022, în procedura

Pro Rauchfrei eV

împotriva

JS eK,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan, președinte de cameră, și domnii D. Gratsias (raportor), M. Ileșič, I. Jarukaitis și Z. Csehi, judecători,

avocat general: doamna L. Medina,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru JS eK, de A. Meisterernst, Rechtsanwalt;
- pentru Comisia Europeană, de E. Schmidt, F. van Schaik și H. van Vliet, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: germana.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară are ca obiect interpretarea articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2014/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe și de abrogare a Directivei 2001/37/CE (JO 2014, L 127, p. 1).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Pro Rauchfrei eV, pe de o parte, și JS eK, pe de altă parte, în legătură cu utilizarea de către JS a unor distribuitoare automate de pachete de țigarete care au ca efect să ascundă consumatorului avertismentele de sănătate prezente pe ambalajele de țigarete.

Cadrul juridic

- 3 Articolul 1 din Directiva 2014/40, intitulat „Obiectul”, prevede:

„Scopul prezentei directive este apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind:

[...]

- (b) anumite aspecte ale etichetării și ambalării produselor din tutun, inclusiv avertismentele de sănătate care trebuie să figureze pe pachetele unitare ale produselor din tutun și pe orice ambalaj exterior, precum și trasabilitatea și elementele de securitate care se aplică produselor din tutun menite să asigure conformitatea acestora cu prezenta directivă;

[...]

pentru a facilita buna funcționare a pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe, vizând un nivel înalt de protecție a sănătății, în special pentru tineri, și pentru a se îndeplini obligațiile Uniunii în temeiul [Convenției-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului].”

- 4 Potrivit articolului 2 din această directivă, intitulat „Definiții”:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[...]

32. «avertisment de sănătate» înseamnă un avertisment privind efectele adverse asupra sănătății umane ale produsului sau alte consecințe nedorite ale consumului acestuia, inclusiv avertismente sub formă de text, avertismentele de sănătate combinate, avertismentele generale și mesajele de informare, în conformitate cu prezenta directivă;

[...]

40. «introducere pe piață» înseamnă punerea produselor, indiferent de locul lor de fabricare, la dispoziția consumatorilor din Uniune, cu sau fără plată, inclusiv prin vânzare la distanță; [...]
[...]"

- 5 Titlul II din directiva menționată, denumit „Produse din tutun”, conține un capitol II, intitulat „Etichetare și ambalare”, din care face parte articolul 8, intitulat „Dispoziții generale”. Acest articol prevede la alineatele (1), (3) și (8):

„(1) Fiecare pachet unitar de produse din tutun și orice ambalaj exterior poartă avertismentul de sănătate prevăzut în prezentul capitol în limba oficială sau în limbile oficiale ale statului membru în care produsul este introdus pe piață.

[...]

(3) Statele membre se asigură că avertismentele de sănătate de pe un pachet unitar și de pe orice ambalaj exterior sunt tipărite astfel încât să nu poată fi îndepărtate, să nu poată fi șterse și să fie integral vizibile, inclusiv prin faptul că nu sunt ascunse sau întrerupte parțial sau total de timbre fiscale, marcaje de preț, elemente de securitate, înfășurări, învelitori, cutii sau alte elemente, atunci când produsele din tutun sunt introduse pe piață. Pe pachetele unitare de produse din tutun altele decât țigarete și tutun de rulat ambalat în pungi, avertismentele de sănătate pot fi aplicate cu ajutorul autocolantelor, cu condiția ca acestea să fie nedetașabile. Avertismentele de sănătate rămân intacte la deschiderea pachetului unitar, în afara cazului pachetelor cu capac cu clapă superioară basculantă, pentru care avertismentele de sănătate pot fi rupte la deschiderea pachetului, dar numai într-un mod care să asigure integritatea grafică și vizibilitatea textului, a fotografiilor și a informațiilor referitoare la renunțare.

[...]

(8) Imaginile de pe pachetele unitare și de pe orice ambalaj exterior care vizează consumatorii din Uniune sunt în conformitate cu dispozițiile prezentului capitol.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 6 JS, administrator a două supermarketuri situate în München (Germania), a instalat, începând de la 20 mai 2017, distribuitoare automate de pachete de țigarete la nivelul caselor de marcat din aceste supermarketuri. Pachetele de țigarete erau stocate în interiorul acestor distribuitoare, astfel încât pachetele respective nu erau vizibile pentru clienți. Tastele de selecție ale distribuitoarelor menționate permiteau, desigur, identificarea diferitor mărci de țigarete cu o reprezentare grafică, însă fără a prezenta avertismentele de sănătate prevăzute de lege.
- 7 Pentru a cumpăra un pachet de țigarete, clientul trebuia să solicite casierului să deblocheze distribuitorul. După aceea, trebuia să apese el însuși pe tasta corespunzătoare pachetului de țigarete selectat, care era atunci trimis direct pe banda rulantă a casei de marcat pentru a-i permite clientului să îl plătească.
- 8 Pro Rauchfrei este o asociație fără scop lucrativ care apără drepturile fumătorilor pasivi. Aceasta a introdus o acțiune la Landgericht München I (Tribunalul Regional din München I, Germania) pentru a i se interzice lui JS să ofere spre vânzare produse din tutun, în special țigarete, în condițiile în care, la momentul punerii în vânzare, avertismentele de sănătate prezente pe

pachetele unitare și pe orice ambalaj exterior al produselor din tutun sunt ascunse prin utilizarea unui dispozitiv precum cel descris la punctul 6 din prezenta hotărâre. În subsidiar, Pro Rauchfrei a solicitat să fie interzis ca JS să ofere spre vânzare astfel de produse prin intermediul unui dispozitiv care nu reproduce decât imaginea unor pachete unitare de țigarete, fără avertismentele de sănătate care trebuie să figureze pe acestea.

- 9 Landgericht München I (Tribunalul Regional din München I) a respins această acțiune.
- 10 Pro Rauchfrei a declarat apel împotriva acestei hotărâri la Oberlandesgericht München (Tribunalul Regional Superior din München, Germania), care a fost de asemenea respins. În aceste condiții, ea a decis să sesizeze instanța de trimitere, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), cu recurs împotriva acestei hotărâri.
- 11 Considerând că soluționarea acestei acțiuni depinde de interpretarea articolului 8 alineatul (3) prima teză și a articolului 8 alineatul (8) din Directiva 2014/40, această instanță a sesizat Curtea cu o cerere de decizie preliminară, înregistrată sub numărul C-370/20, prin care a adresat Curții patru întrebări preliminare.
- 12 În Hotărârea din 9 decembrie 2021, Pro Rauchfrei (C-370/20, EU:C:2021:988), Curtea a răspuns la a treia și a patra întrebare. Aceasta a declarat astfel, pe de o parte, că articolul 8 alineatul (8) din Directiva 2014/40 trebuie interpretat în sensul că constituie o „imagine [de] pachet unitar”, în sensul acestei dispoziții, o imagine care nu este o reproducere fidelă a unui pachet unitar de țigarete, dar pe care consumatorul o asociază cu un astfel de pachet unitar datorită aspectului său, și anume chenarele, proporțiile și culorile sale, precum și logoul mărcii, și, pe de altă parte, că această dispoziție trebuie interpretată în sensul că o imagine a unui pachet de țigarete care intră sub incidența acestei dispoziții, dar care nu poartă avertismentele de sănătate prevăzute de capitolul II din titlul II din această directivă nu este conformă cu dispoziția menționată, chiar dacă consumatorul are posibilitatea să vadă aceste avertismente pe pachetul de țigarete care corespunde unei astfel de imagini înainte de a-l cumpăra.
- 13 În schimb, Curtea a considerat că, având în vedere răspunsul dat la a treia și a patra întrebare, nu era necesar să se răspundă la prima și a doua întrebare.
- 14 Or, în cererea de decizie preliminară aflată la originea prezentei cauze, instanța de trimitere arată că normele procedurale care guvernează litigiul principal o obligă să respecte ordinea de prioritate între cererea principală și cererea subsidiară. În măsura în care temeinicia capătului de cerere formulat cu titlu principal de Pro Rauchfrei ar depinde de răspunsul dat la prima și la a doua întrebare la care Curtea nu a răspuns în Hotărârea din 9 decembrie 2021, Pro Rauchfrei (C-370/20, EU:C:2021:988), iar răspunsul la a treia și a patra întrebare nu ar fi relevante decât pentru aprecierea temeiniciei capătului de cerere formulat cu titlu subsidiar de această parte, ar fi în continuare necesar un răspuns la prima și a doua întrebare. Astfel, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la semnificația noțiunii de „introducere pe piață”, în sensul articolului 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40, precum și la domeniul de aplicare al interdicției de a ascunde avertismentele prin „alte elemente”, prevăzută de această dispoziție.

15 În acest context, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Noțiunea de «introducere pe piață», în sensul articolului 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40/UE, include punerea în vânzare a unor produse din tutun prin intermediul distribuitorilor automate astfel încât pachetele unitare de țigarete care se găsesc în acestea, deși prezintă avertismentele prevăzute de lege, sunt stocate în așa mod încât ele nu sunt vizibile de la bun început pentru consumator, iar avertismentele prezente pe acestea devin vizibile doar după ce distribuitorul automat deblocat în prealabil de casier este acționat de client, pachetul de țigarete fiind astfel distribuit pe banda de casă înainte de efectuarea plății?
- 2) Interdicția ca avertismentele să fie «ascunse [...] de [...] alte elemente», prevăzută la articolul 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40, include situația în care, în cadrul prezentării mărfii prin intermediul unui distribuitor automat, întregul ambalaj al produsului din tutun este ascuns?”

Cu privire la întrebările preliminare

- 16 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, autoritatea cu care este investită o hotărâre pronunțată în materie preliminară nu se opune ca instanța națională destinată a acestei hotărâri să poată considera necesar să sesizeze din nou Curtea înainte de soluționarea litigiului principal, în special atunci când prezintă Curții noi elemente de apreciere susceptibile să o determine să răspundă în mod diferit la o întrebare deja adresată (Hotărârea din 6 martie 2003, Kaba, C-466/00, EU:C:2003:127, punctul 39 și jurisprudența citată).
- 17 Rezultă *a fortiori* că instanța națională destinată a unei hotărâri preliminare a Curții o poate sesiza cu o nouă cerere de decizie preliminară prin care îi adresează din nou întrebările la care Curtea a considerat, prin hotărârea respectivă, că nu trebuia să răspundă ținând seama de răspunsul dat la alte întrebări, în măsura în care această instanță prezintă, în noua cerere, elemente, precum cele expuse la punctul 14 din prezenta hotărâre, din care rezultă că răspunsul dat la întrebările neexamineate este efectiv necesar în vederea soluționării litigiului principal.

Cu privire la prima întrebare

- 18 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40 trebuie interpretat în sensul că punerea în vânzare a unor produse din tutun prin intermediul unor distribuitori automate în care pachetele unitare de astfel de produse sunt stocate așa încât să nu fie vizibile din exterior intră sub incidența noțiunii de „introducere pe piață”, în sensul acestei dispoziții.
- 19 Trebuie amintit, în această privință, că noțiunea de „introducere pe piață” este definită la articolul 2 punctul 40 din Directiva 2014/40 ca însemnând „punerea produselor, indiferent de locul lor de fabricare, la dispoziția consumatorilor din Uniune, cu sau fără plată, inclusiv prin vânzare la distanță”.

- 20 În conformitate cu sensul uzual al termenilor „punerea [...] la dispoziție”, un produs din tutun trebuie considerat ca făcând obiectul unei „introduceri pe piață”, în sensul articolului 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40, atunci când consumatorii pot să și-l procure. Astfel, din moment ce un produs din tutun este disponibil la vânzare, trebuie considerat că acesta a fost introdus pe piață, chiar înainte de a fi fost cumpărat și plătit.
- 21 Pe de altă parte, trebuie precizat că, așa cum reiese din modul de redactare a articolului 2 punctul 40 și a articolului 8 alineatul (3) din această directivă, mijloacele prin care produsele din tutun sunt oferite consumatorilor nu determină consecințe în ceea ce privește semnificația noțiunii de „introducere pe piață”, în sensul directivei menționate.
- 22 În consecință, în speță, faptul că produsele din tutun nu sunt vizibile în interiorul distribuitorului automat prin intermediul căruia aceste produse sunt puse la dispoziție pentru vânzare nu împiedică să se considere că produsele respective au făcut obiectul unei „introduceri pe piață”, în sensul articolului 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40.
- 23 Ținând seama de ceea ce precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40 trebuie interpretat în sensul că punerea în vânzare a unor produse din tutun prin intermediul unor distribuitoare automate în care pachetele unitare de astfel de produse sunt stocate așa încât să nu fie vizibile din exterior intră sub incidența noțiunii de „introducere pe piață”, în sensul acestei dispoziții.

Cu privire la a doua întrebare

- 24 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40 trebuie interpretat în sensul că avertismențele de sănătate prezente pe un pachet unitar sau pe orice ambalaj exterior al unui produs din tutun sunt „ascunse”, în sensul acestei dispoziții, pentru simplul motiv că stocarea acestui produs într-un distribuitor automat are ca efect să îl facă total invizibil din exterior.
- 25 Articolul 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40 prevede obligația statelor membre de a se asigura că avertismențele de sănătate de pe un pachet unitar sau de pe orice ambalaj exterior al unui produs din tutun nu sunt ascunse sau întrerupte parțial sau total de timbre fiscale, marcaje de preț, elemente de securitate, înfășurări, învelitori, cutii sau alte elemente atunci când produsele din tutun sunt introduse pe piață.
- 26 Așadar, situația produselor din tutun care, deși conțin pe pachetele unitare sau pe ambalaj avertismențele de sănătate, sunt închise într-o unitate de stocare, precum dispozitivul în discuție în litigiul principal, astfel încât nu sunt vizibile din exterior, nu este vizată în mod expres de această dispoziție.
- 27 Cu toate acestea, este necesar să se stabilească dacă, într-o astfel de situație, avertismențele de sănătate trebuie considerate a fi fost ascunse de „alt[...] element[...]”, în sensul dispoziției menționate.
- 28 Trebuie amintit în această privință că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, pentru interpretarea unei dispoziții de drept al Uniunii, este necesar să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul ei și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție [Hotărârea din 28 octombrie 2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Extrădare și *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, punctul 67 și jurisprudența citată].

- 29 În ceea ce privește formularea articolului 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40, aceasta vizează ascunderea, parțială sau totală, a avertismentelor de sănătate prezente pe pachetele unitare de produse din tutun sau pe orice ambalaj exterior, iar nu ascunderea pachetelor unitare ca atare.
- 30 Pe de altă parte, în ceea ce privește în special trimiterea, la articolul 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40, la „alte elemente” care pot să ascundă avertismentele de sănătate prezente pe un pachet unitar sau pe ambalajul exterior al unui produs din tutun, este necesar să se constate că elementele enumerate cu titlu neexhaustiv în această dispoziție, și anume timbrele fiscale, marcasele de preț, elementele de securitate, înfășurările, învelitorile sau cutiile, pot, toate, să fie aplicate direct pe pachetul unitar de produs din tutun sau pe ambalajul exterior al acestuia. În schimb, niciunul dintre aceste elemente nu poate avea ca efect să facă un asemenea pachet unitar total inaccesibil și invizibil pentru public, ca în cazul în care este închis într-o unitate de stocare precum, în speță, un distribuitor automat.
- 31 Această interpretare este confirmată de contextul în care se înscrie articolul 8 alineatul (3) menționat. Astfel, chestiunea ascunderii avertismentelor de sănătate de pe pachetele unitare de produse din tutun căreia îi este consacrată această dispoziție se diferențiază de cea referitoare la eventuala absență a avertismentelor de sănătate din imaginile unor pachete unitare de produse din tutun care pot fi prezente pe exteriorul unui dispozitiv de vânzare automată în care sunt stocate astfel de pachete. Această din urmă chestiune intră sub incidența articolului 8 alineatul (8) din Directiva 2014/40, astfel cum a fost interpretat de Curte în Hotărârea din 9 decembrie 2021, Pro Rauchfrei (C-370/20, EU:C:2021:988).
- 32 În ceea ce privește obiectivul urmărit de interdicția ascunderii avertismentelor de sănătate, prevăzută la articolul 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40, această directivă urmărește, potrivit articolului 1, o dublă finalitate, care constă în facilitarea bunei funcționări a pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe, vizând un nivel înalt de protecție a sănătății umane, în special pentru tineri (Hotărârea din 9 decembrie 2021, Pro Rauchfrei, C-370/20, EU:C:2021:988, punctul 27 și jurisprudența citată).
- 33 În această privință, Curtea a precizat deja, la punctul 30 din Hotărârea din 9 decembrie 2021, Pro Rauchfrei (C-370/20, EU:C:2021:988), în esență că avertismentele de sănătate care trebuie să fie prezente pe pachetele unitare de produse din tutun sau pe ambalajul acestora urmăresc să contracareze dorința de cumpărare pe care o suscită consumatorului vederea unui astfel de pachet unitar sau a unei imagini a acestuia.
- 34 Or, realizarea acestui obiectiv nu este compromisă dacă un pachet unitar este închis într-o unitate de stocare, precum un distribuitor automat, astfel încât este total invizibil din exterior. În măsura în care, în această ipoteză, consumatorul nu poate vedea acest pachet unitar, el nu va avea, din acest motiv, dorința de cumpărare pe care avertismentele de sănătate urmăresc să o contracareze.
- 35 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40 trebuie interpretat în sensul că avertismentele de sănătate prezente pe un pachet unitar sau pe orice ambalaj exterior al unui produs din tutun nu sunt „ascunse”, în sensul acestei dispoziții, pentru simplul motiv că stocarea acestui produs într-un distribuitor automat are ca efect să îl facă total invizibil din exterior.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 36 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

- 1) Articolul 8 alineatul (3) prima teză din Directiva 2014/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe și de abrogare a Directivei 2001/37/CE**

trebuie interpretat în sensul că

punerea în vânzare a unor produse din tutun prin intermediul unor distribuitoare automate în care pachetele unitare de astfel de produse sunt stocate așa încât să nu fie vizibile din exterior intră sub incidența noțiunii de „introducere pe piață”, în sensul acestei dispoziții.

- 2) Articolul 8 alineatul (3) prima teză din Regulamentul 2014/40**

trebuie interpretat în sensul că

avertismentele de sănătate prezente pe un pachet unitar sau pe orice ambalaj exterior al unui produs din tutun nu sunt „ascunse”, în sensul acestei dispoziții, pentru simplul motiv că stocarea acestui produs într-un distribuitor automat are ca efect să îl facă total invizibil din exterior.

Semnături